

D♥**BRODOŠLI!**
أهلاً و سهلاً بكم!
WELC♥**ME!** **ARE YOU**
SYR♥**IOUS**

**Izveštaj o arbitrarnom i nezakonitom postupanju
Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) i Sigurnosno obavještajne
agencije (SOA) u postupcima (ne)odobravanja međunarodne
zaštite ili statusa stranaca u Hrvatskoj**

Autori:
Are You Syrious?
Centar za mirovne studije

Zagreb, 26. travnja 2017.

Izvještaj o arbitrarnom i nezakonitom postupanju Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) i Sigurnosno obavještajne agencije (SOA) u postupcima (ne)odobravanja međunarodne zaštite ili statusa stranaca u Hrvatskoj

Uvod

Tijekom posljednjih nekoliko mjeseci, a posebno tijekom travnja 2017., udruge Are You Syrious? (AYS) i Centar za mirovne studije (CMS) uočili su iznenađujuće povećan broj odbijanja zahtjeva za međunarodnu zaštitu tražiteljima iz Sirije i Iraka, kao i odbijanja stjecanja statusa državljanstva, stalnog ili privremenog boravka strancima koji borave u RH. Ono što je zajedničko svim navedenim rješenjima o odbijanju je pozivanje Ministarstva unutarnjih poslova RH (MUP) na čl. 41. Zakona o sigurnosnim provjerama (Narodne novine 85/08, 86/12), odnosno odbijanje zahtjeva zbog postojanja tzv. „sigurnosne zapreke“ temeljem ocjene Sigurnosno obavještajne agencije (SOA).

Detaljnijom analizom predmetnih rješenja, kao i analizom zakonodavstva, te domaće, europske i međunarodne sudske prakse, udruge AYS i CMS upozoravaju na niz nezakonitih i arbitrarnih radnji od strane MUP-a i SOA-e. Naše udruge trenutno imaju saznanje o najmanje 30 osoba kojima je odbijen status stranca/izbjeglice zbog tzv. „sigurnosne zapreke“ u posljednjih 90 dana. Ne dovodeći niti u jednom trenutku u pitanje potrebu države da provodi sigurnosne provjere pojedinih stranaca zbog zaštite vlastite nacionalne sigurnosti, ovim izvještajem problematiziramo arbitrarno i preširoko tumačenje tzv. „sigurnosne zapreke“, manjak neovisnog nadzora nad propitivanjem kvalifikacije „sigurnosne zapreke“, kao i otežan pravni položaj osoba kojima je odbijen zahtjev za međunarodnu zaštitu ili status u RH. Takva postupanja nedvojbeno dovode do povrede ljudskih prava izbjeglica i stranca u RH, te je potrebno čim prije obustaviti tu praksu.

Kratak opis postupanja SOA-e i MUP-a vezano uz sigurnosne provjere izbjeglica i stranaca

Sukladno čl. 42. Zakona o sigurnosno obavještajnom sustavu i čl. 5. Zakona o strancima, SOA provodi sigurnosnu provjeru osoba koje se primaju u hrvatsko državljanstvo, stranaca u RH čiji je boravak važan za sigurnost države odnosno provodi provjeru u svrhu utvrđivanja razloga nacionalne sigurnosti.

Sukladno čl. 41. Zakona o sigurnosnim provjerama SOA „dostavlja podnositelju zahtjeva samo mišljenje o postojanju ili nepostojanju sigurnosne zapreke“ za strance koji će boraviti ili borave u RH i za osobe koje se primaju u hrvatsko državljanstvo. MUP temeljem mišljenja SOA-e (koje može, ali i ne mora uzeti u obzir) donosi rješenje vezano uz status stranca.

U praksi MUP po primitku zahtjeva za međunarodnu zaštitu ili za reguliranje statusa gotovo u pravilu zahtjev prosljeđuje SOA-i koja provodi tzv. sigurnosnu provjeru. Nakon provedene

navodne sigurnosne provjere, SOA je u većini slučajeva koji su predmet ovog izvještaja, dostavila MUP-u mišljenje u kojemu samo šturo navodi sljedeće:

„Na temelju klasificiranih podataka označenih stupnjem tajnosti „OGRANIČENO“, utvrđuje da postoje zapreke za pozitivnim rješavanjem zahtjeva (...).“

SOA djelatnicima MUP-a ne dostavlja obrazloženje koji je razlog “sigurnosne zapreke”, a o razlozima nisu obavještene, niti stranke, niti njihovi odvjetnici. Temeljem tog mišljenja, MUP odbija zahtjev stranke i upućuje stranku na podnošenje upravne tužbe upravnom sudu u roku od 30 dana. Ovakvo postupanje dovodi do niza nezakonitosti i arbitrarnosti koja rezultiraju povredama ljudskih prava izbjeglica i stranca u RH.

Primjeri nedavnih odbijanja izbjegličkog statusa ili reguliranja statusa stranca u RH

U vremenskom razdoblju od 1. siječnja 2017. – 15. travnja 2017. naše organizacije došle su do minimalno 30 primjera odbijanja zahtjeva za odobrenje međunarodne zaštite, boravka ili državljanstva izbjeglicama odnosno strancima koji borave u RH, i to temeljem utvrđivanja postojanja „sigurnosne zapreke“ od strane SOA-e. Iako je tijekom posljednjih godinu dana u Hrvatskoj došlo i do povećanja broja izbjeglica koje traže međunarodnu zaštitu, ovako iznenadno i naglo povećanje odbijenih zahtjeva zbog „(sigurnosnih) zapreka“ otvara brojne sumnje u povrede ljudskih prava izbjeglica i stranaca u RH. Posebno je neugodno što se ovo događa samo nekoliko mjeseci nakon što su naše organizacije dokumentirale i prijavile nasilno ponašanje policije prema izbjeglicama, te slučajeve njihova nezakonitog protjerivanja s teritorija RH. Slučajevi koje smo analizirali zanimljivi su i iz razloga što je se uglavnom radi o tražiteljima međunarodne zaštite/strancima koji su ispunjavali sve formalne uvjete za dodjelu međunarodne zaštite ili statusa. Status im je odbijen samo zbog postojanja tzv. „(sigurnosne) zapreke“.

Među dokumentiranim slučajevima je i troje maloljetnika čiji je roditelj dobio „(sigurnosnu) zapreku“ te su obuhvaćeni negativnim mišljenjima koje je SOA izrekla njihovoj majci koja je osoba s invaliditetom u invalidskim kolicima.

Za 15 osoba imamo podatak kako se radi o izbjeglicama koje su vraćene iz Austrije (11 slučajeva, uključujući djecu), Njemačke (2 slučaja), Nizozemska (1 slučaj) i Norveške (1 slučaj) temeljem Uredbe Dublin III. U jednom slučaju vraćanja (pun identitet poznat autorima izvještaja) osoba tvrdi da nikada prije nije bila na teritoriju RH (njezino svjedočanstvo dostupno je u rješenju MUP-a o odbijanju statusa).

Sve ove osobe vraćane su u RH od rujna 2016. te su zatražile međunarodnu zaštitu. Prvo negativno rješenje za osobu iz ove skupine datirano je 20. veljače 2017., te je osobi rješenje uručeno početkom travnja 2017.

Tražitelji međunarodne zaštite koji su zaprimili takva rješenja su primarno iz Iraka i Sirije, iz područja i danas zahvaćenih oružanim sukobima (Bagdad, Mosul i Alep). U svim tim rješenjima, MUP je utvrdio da postoje osnove za dodjeljivanje statusa azila/supsidijarne

zaštite, ali zbog ocjene SOA-e (klasificiranom najnižom klasifikacijom OGRANIČENO) o postojanju sigurnosne zapreke (bez ikakvog dodatnog obrazloženja), zahtjevi su automatizmom odbijeni. Sukladno člancima 4. i 9. Zakona o tajnosti podataka (Narodne novine 79/2007) - oznaka "OGRANIČENO" je najniža kategorija klasifikacije podataka. Stupnjem tajnosti »OGRANIČENO« klasificiraju se podaci čije bi neovlašteno otkrivanje *naštetilo djelovanju i izvršavanju zadaća državnih tijela u obavljanju poslova u području obrane, sigurnosno-obavještajnog sustava, vanjskih poslova, javne sigurnosti, kaznenog postupka te znanosti, tehnologije, javnih financija i gospodarstva ukoliko su podaci od sigurnosnog interesa za Republiku Hrvatsku*. Dakle, negativna odluka MUP-a temeljena na klasificiranom mišljenju SOA-e, bez dokaza i argumenata dostupnih odvjetniku tražitelja međunarodne zaštite, implicira da je tražitelj međunarodne zaštite/stranac na neki način počinio nešto što bi moglo predstavljati svojevrsnu prijetnju RH. Istovremeno, odvjetnici nemaju potrebne sigurnosne certifikate koji bi im omogućili uvid u klasificirane dokumente te ne mogu na pravedan način zastupati stranca/tražitelja međunarodne zaštite u sudskom postupku.

Većina osoba je uložila upravne tužbe na te odluke Upravnom sudu, no nisu imali mogućnost osporavati mišljenje SOA-e jer ni njima ni njihovim odvjetnicima nisu omogućeni uvidi u spise.

Posjedujemo dokumentaciju slučajeva kada je strancima koji već imaju regulirani boravak u RH (bilo kroz supsidijarnu zaštitu bilo kroz privremeni ili stalni boravak) odbijen zahtjev za daljnjim reguliranjem boravka (npr. zahtjev za državljanstvo ili neki oblik boravka) ponovno zbog čl. 41. Zakona o sigurnosnim provjerama. I u ovim slučajevima osobe su ispunjavale sve formalne zahtjeve za stjecanje državljanstva/boravka, ali su odbijene zbog neargumentiranog postojanja "(sigurnosne) zapreke". Ovdje se radi o osobama koji već dugi niz godina žive i rade u RH, a neki od njih su zasnovali obitelj i imaju djecu.

Vjerujemo kako nema potrebe dodatno objašnjavati koliko ovakva paušalna rješenja MUP-a i SOA-e utječu na živote izbjeglica i stranaca, njihovo psihičko zdravlje i dobrobit. Neargumentirano proglašavanje osoba sigurnosnom prijetnjom krajnje je nehuman čin, te dovodi tu osobu u veliku opasnost.

Uočene nezakonitosti i arbitrarnost:

1. Preširoko tumačenje čl. 5. Zakona o strancima i čl. 42. Zakona o sigurnosno-obavještajnom sustavu

Problematično je ekstenzivno tumačenje čl. 5. Zakona o strancima i čl. 42. Zakona o sigurnosno-obavještajnom sustavu RH, a temeljem kojih MUP, gotovo u pravilu, zahtjev za međunarodnu zaštitu ili za reguliranje boravka šalje SOA-i na sigurnosnu provjeru. Naime, čl. 42. Zakona o sigurnosno obavještajnom sustavu daje ovlasti SOA-i da radi sigurnosnu provjeru za stranca koji se prima u hrvatsko državljanstvo (dakle, to ne uključuje tražitelje međunarodne zaštite ili stranca koji traži privremeni ili stalni boravak) i za strance u RH čiji je

boravak važan za sigurnost države. Čl. 5. Zakona o strancima kaže da sigurnosnu provjeru za stranca u svrhu utvrđivanja razloga nacionalne sigurnosti provodi SOA.

Činjenica da MUP gotovo u pravilu zahtjeve za međunarodnu zaštitu šalje SOA-i govori nam da MUP pretpostavlja da je svaki stranac koji zatraži međunarodnu zaštitu „važan za sigurnost države“, odnosno predstavlja prijetnju za nacionalnu sigurnost. Na taj način vrši se nepotrebna generalizacija i stereotipizacija tražitelja međunarodne zaštite u RH.

MUP, odnosno SOA trebali bi za svakog pojedinog stranca imati osnove sumnje da može biti „važan za sigurnost države“ i tek temeljem toga inicirati sigurnosnu provjeru.

2. Nezakonitosti rada MUP-a prilikom odbacivanja zahtjeva za međunarodnu zaštitu odnosno statusa, temeljem nepostojeće zakonske osnove „sigurnosne zapreke“

MUP, odbijanjem zahtjeva za međunarodnu zaštitu, boravak ili državljanstvo kojeg temelji na „postojanju zapreka za pozitivno rješenje“ krši Zakon o strancima kao i Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti. Naime, oba zakona jasno navode u kojim slučajevima se može odbiti zahtjev stranca za međunarodnu zaštitu ili boravak (npr. opasnost za javni poredak ili nacionalnu sigurnost, zločina protiv mira, ratnog zločina ili zločina protiv čovječnosti, teškog kaznenog djela, djela koja su u suprotnosti s ciljevima i načelima Ujedinjenih naroda i sl.). Dakle, MUP je stoga dužan u svom rješenju eksplicitno navesti uz koje od zakonski nabrojanih razloga za isključenje se veže „zapreka za pozitivno rješenje“. Znakovito je da MUP u svojim rješenjima koristi samo izraz „zapreka“ dok čl. 41. Zakona o sigurnosnim provjerama govori o „sigurnosnoj zapreci“. Ostaje nejasno zašto se u rješenjima ne koristi konzistentno pojam „sigurnosna zapreka“. „Sigurnosna zapreka“, a poglavito samo „zapreka“ je širok pojam i ne mora uopće biti vezan za razloge isključenja koji se navode u zakonima. Samo navođenje „postojanja (sigurnosne) zapreke“ nije zakonska osnova za odbijanje zahtjeva.

3. Odbijanje MUP-a i SOA-e da postupa temeljem odluke Visokog upravnog suda – nastavak mogućeg arbitrarnog i neargumentiranog dodjeljivanja „sigurnosnih zapreka“ strancima i izbjeglicama

Budući da SOA sukladno čl. 41. Zakona o sigurnosnim provjerama MUP-u dostavlja samo mišljenje o postojanju ili nepostojanju sigurnosne zapreke, jasno je da MUP ne može vidjeti je li sigurnosna zapreka relevantna ili ne za zahtjev. Upravo ova odredba omogućava arbitrarno postupanje SOA-e u kvalificiranju postojanja sigurnosne zapreke te stavlja MUP u položaj donošenja nezakonitih odluka. Na ovaj paradoks upozorio je i Visoki upravni sud koji je u svojoj odluci Us-10359/2011-7 od 12. lipnja 2014.¹ utvrdio da obrazloženje osporenog rješenja kojim *tuženo tijelo ocjenjuje da tužiteljica ne poštuje pravni poredak Republike Hrvatske, potpuno je neprihvatljivo i protivno temeljnim načelima pravnog poretka Republike*

¹ Na ovu odluku Visokog upravnog suda poziva se i Ustavni sud u predmetu U-III B-7838/2014 vezan za odbijanjem državljanstva temeljem neobrazložene sigurnosne zapreke.

Hrvatske. Bez obzira na ovu odluku Visokog upravnog suda, SOA niti u tom postupku nije postupila prema nalogu Suda, već i dalje koristi ovu kontradiktornu zakonsku situaciju da bez obrazloženja donosi ocjene o sigurnosnim zaprekama. To otvara veliko polje arbitrarnosti rada SOA-e i MUP-a.

4. Dokazi o arbitrarnosti i nezakonnosti u dodjeljivanju „sigurnosne zapreke“ izbjeglici odnosno strancu i nezakonnosti rada MUP-a u donošenju odluka o zahtjevima za međunarodnu zaštitu odnosno status temeljem dokumenata klasificiranih oznakom „OGRANIČENO“

„Sigurnosne zapreke“ definirane su Zakonom o sigurnosnim provjerama (čl. 3. i čl. 4.) kao i Zakonom o tajnosti podataka (čl. 18.). Tako čl. 3. Zakona o sigurnosnim provjerama kaže da su sigurnosne zapreke kod provođenja temeljne sigurnosne provjere *činjenice koje upućuju na zlouporabu ili postojanje rizika od zlouporabe radnog mjesta ili dužnosti, odnosno određenih prava ili ovlasti na štetu nacionalne sigurnosti ili interesa RH*. Čl. 18. Zakona o tajnosti podataka definira sigurnosne zapreke (u smislu predmetnog zakona) kao : *neistinito navođenje podataka u upitniku za sigurnosnu provjeru, činjenice koje su posebnim zakonom propisane kao zapreke za prijam u državnu službu, te izrečene stegovne sankcije i druge činjenice koje predstavljaju osnovu za sumnju u povjerljivosti ili pouzdanosti osobe za postupanje s klasificiranim podacima*.

U slučajevima navedenim u ovom izvještaju uočili smo paradoks da SOA kada nađe „sigurnosnu zapreku“ za stranca/izbjeglicu istu klasificira kategorijom „OGRANIČENO“ što je sukladno Zakonu o tajnosti podataka najniža kategorija klasifikacije. Stupnjem tajnosti »OGRANIČENO« klasificiraju se podaci čije bi neovlašteno otkrivanje naštetilo djelovanju i izvršavanju zadaća državnih tijela u obavljanju poslova iz članka 5. ovoga Zakona (čl. 9. Zakona o tajnosti podataka).² Dakle, „sigurnosna zapreka“ koju SOA dodjeljuje strancu/izbjeglici zasigurno nije vezana uz kategorije kao što su „nacionalna sigurnost i vitalni interesi Republike Hrvatske“ (podaci vezani uz te pojmove klasificira se s VRLO TAJNO, TAJNO i POVJERLJIVO)³. Ovo upućuje na sumnju da SOA vrlo ekstenzivno i arbitrarno tumači što je to „(sigurnosna) prepreka“ za stranca/tražitelja međunarodne zaštite, a MUP temeljem neobrazloženog mišljenja donosi protuzakonita rješenja kojima odbacuje zahtjev stranaca/tražitelja međunarodne zaštite za međunarodnu zaštitu odnosno status u RH. Da su „sigurnosne zapreke“ uočene kod stranca/tražitelja međunarodne zaštite vezane uz pitanja nacionalne sigurnosti ili pravnog poretka RH (što bi bila osnova za odbacivanje zahtjeva od strane MUP-a) iste bi morale biti klasificirane višim stupnjem tajnosti (VRLO TAJNO, TAJNO ili POVJERLJIVO).

² Članak 5.: *S obzirom na stupanj ugroze zaštićenih vrijednosti stupnjevima tajnosti iz članka 4. ovoga Zakona mogu se klasificirati podaci iz djelokruga državnih tijela u području obrane, sigurnosno-obavještajnog sustava, vanjskih poslova, javne sigurnosti, kaznenog postupka te znanosti, tehnologije, javnih financija i gospodarstva ukoliko su podaci od sigurnosnog interesa za Republiku Hrvatsku*

³ Čl. 7.-9. Zakona o tajnosti podataka

5. Povreda načela pravičnosti suđenja i prijašnje odluka Ustavnog suda u sličnim predmetima

Nemogućnost stranca odnosno izbjeglice (kao ni njegovog odvjetnika/ce) da sazna razloge zbog kojega ga RH proglašava svojevrsnom sigurnosnom prijetnjom stavlja osobu u neravnopravan položaj da se brani od iznesenih optužbi. To otvara dodatne mogućnosti za arbitrarnost dodjeljivanja sigurnosne zapreke. Ovu povredu uočio je i Ustavni sud RH još 1996. godine koji u svojoj odluci broj U-I-248/94 (Narodne novine, broj 103/96.) ukida dio odredbi članka 209. Zakona o općem upravnom postupku (Narodne novine, broj 53/91.) u dijelu u kojem je propisivao mogućnost da se razlozi ne moraju navesti u rješenju kada je to u javnom interesu zakonom ili uredbom izričito predviđeno. Prema ocjeni Ustavnog suda *obrazloženje određenog rješenja učvršćuje načelo zakonitosti te djeluje protiv eventualne samovolje ili proizvoljnosti. Preko obrazloženja najlakše se utvrđuje da li se je upravno tijelo vodilo načelom zakonitosti i postupalo tako da u vođenju postupka i u odlučivanju strankama omogući da što lakše zaštite svoja prava vodeći računa i o tome da ostvarenje njihovih prava ne bude u suprotnosti sa zakonom utvrđenim javnim interesom.*

Također je odlukom Ustavnog suda broj U-I-206/92 i dr. od 8. prosinca 1993. (Narodne novine, broj 113/93.) ukinuta odredba članka 26. stavka 3. Zakona o hrvatskom državljanstvu (Narodne novine, broj 23/91. i 28/92.) kojom je bilo propisano da u obrazloženju rješenja o odbijanju zahtjeva za stjecanje državljanstva ne moraju biti navedeni razlozi za odbijanje zahtjeva. Već u toj odluci Ustavni sud je utvrdio da *provodeći ustavna jamstva na žalbu i kontrolu zakonitosti pojedinačnih akata upravnih vlasti upravni sud tijekom upravnog spora nije u mogućnosti obaviti svoju dužnost ukoliko rješenje ne sadrži valjano obrazloženje, budući da se putem obrazloženja utvrđuje jesu li se upravna tijela rukovodila načelom ustavnosti i zakonitosti i postupala tako da prilikom vođenja postupka i odlučivanja strankama omogućuju da što lakše zaštite svoja prava, vodeći pri tome naravno računa da ostvarenje njihovih prava ne bude u suprotnosti sa zakonom.* Dakle, već je u toj odluci Ustavni sud upozorio na okolnost da se učinkovitost izjavljivanja žalbe ne može očekivati u slučaju kada rješenje ne sadrži obrazloženje u svezi s bitnim razlozima odbijanja zahtjeva, a također je upozorio i na odredbu međunarodnih ugovora kojima je takva praksa protivna.⁴

Načelo pravičnosti u opisanim postupcima jamči se i relevantnim EU pravnim instrumentima (primjerice, čl. 23. Direktive 2013/32/EU) te se razrađuje sudskom praksom sudova EU i Europskog suda za ljudska prava. Ti sudovi u predmetima u kojima se javljaju tajni podaci zahtijevaju balansiranje prava na zaštitu nacionalne sigurnosti i prava na pravičnost postupanja.⁵ Na nužnost balansiranja tih prava i interesa upozorava i UNHCR pozivajući se na načela međunarodnog prava.⁶ Pri tome se predviđa da dok aktivnosti počinjene u interesu nacionalne sigurnosti eventualno mogu, zbog osjetljivosti predmeta i potencijalnih implikacija na sigurnost zajednice, opravdati manje zaštitne mehanizme za pojedince,

⁴ Ovaj paragraf Ustavni sud citira i u svojoj novijoj odluci U-IIIB-7838/2014 od 28. siječnja 2015.

⁵ Vidi primjerice, ESLJP 10.07.1998., *Tinnely and McElduff i dr. protiv Velike Britanije*, br. 20390/92 i 21322/92, para 77., ESLJP 16.02.2000., *Fitt protiv Velike Britanije*, br. 29777/96, para 45.

⁶ Background Note on the Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees, UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), 2003.

postupci u kojima se štite manji rizici, iziskuju veće zaštitne mehanizme za pojedince.⁷ Stupanj zaštite podataka u navedenim slučajevima upućuje da se radi o najnižem stupnju rizika što podrazumijeva najveće zaštitne mehanizme. Pod zaštitom načela pravičnosti podrazumijeva se pravo na saslušanje, pravo na efikasni pravni lijek i pravo na obrazloženje odluke.⁸ Ukoliko ta prava nije moguće zaštititi u punom opsegu, predviđaju se kompenzacijske tehnike, poput upotrebe posebnih certificiranih zastupnika, nezaštićenih sažetaka ili popisa sve dokumentacije u zaštićenom spisu i sl.⁹

Suprotno međunarodnom pravu, smjernicama UNHCR-a, EU i europskom pravu i praksi te praksi domaćih visokih sudova, načelo pravičnosti se u potpunosti zanemaruje te se apsolutna zaštita nudi zaštićenim podacima.

Zaključak

Nedavno zamijećeno naglo povećanje odbijanja zahtjeva tražitelja međunarodne zaštite odnosno stranaca za međunarodnom zaštitom ili statusom boravka u RH temelji se na nizu arbitrarnih i nezakonitih postupanja SOA-e i MUP-a. Posebno zabrinjava da ovo naglo odbacivanje zahtjeva dolazi samo nekoliko mjeseci nakon što su domaće i međunarodne organizacije dokumentirale nasilje nad izbjeglicama od strane MUP-a, te njihovo nezakonito izbacivanje s teritorija RH. To bi moglo upućivati na nastavak represivne politike prema izbjeglicama koja ima za cilj smanjenje broja zahtjeva za međunarodnu zaštitu i smanjenja dostupnosti legalnih mehanizma boravka izbjeglica i stranaca u RH.

U ovom izvještaju ukazali smo na niz nezakonitih, nelogičnih i arbitrarnih postupanja primarno SOA-e i MUP-a za koje tražimo da se odmah zaustave. Jednako tako pozivamo i sve nadležne institucije da čim prije poduzmu nužne korake da se uklone nezakonite i arbitrarne metode rada sigurnosnih institucija. Ovdje je važno istaknuti da problem arbitrarnosti i ne obrazlaganja proglašavanja nekoga sigurnosnom prijetnjom nije samo problem stranaca u RH. Jednaka postupanja u prošlosti primijetili smo i u postupcima sigurnosnih provjera građana RH kojima su bez ikakvog obrazloženja donesena rješenja u kojima im se utvrđuje postojanje (sigurnosnih) zapreka. Zbog toga je važno da se ovo pitanje ne gleda samo u kontekstu dolaska velikog broja izbjeglica već načelnog položaja i uloge sigurnosnih službi u demokratskim društvima.

⁷ ESLJP 24.04.2008., *C.G. i dr. protiv Bugarske*, br. 1365/07, para 45.

⁸ Case T-85/09, *Kadi v Commission* [2010], para 151, Joined Cases C-402/05 P and C-415/05 P, *Kadi and Al Barakaat v Council and Commission* [2008], para 35 and 344, Case T-85/09, *Kadi v Commission* [2010], para 151, Case C-525/04 P, *Spain v Lenzing* [2007]

⁹ ESLJP; 19.02.2009., *A i dr. protiv Velike Britanije*, br. 3455/05, para 220, ESLJP 16.02.2000., *Fitt protiv Velike Britanije*, br. 29777/96, para 47, ESLJP 25.10.1996., *Chahal protiv Velike Britanije*, br. 22414/94, para 144.

Za kraj donosimo niz konkretnih zahtjeva/preporuka.

Preporuke/Zahtjevi

1. Pozivamo Predsjednicu RH i Premijera RH da sukladno svojim ovlastima žurno pokrenu istragu o mogućim nezakonitim i arbitrarnim postupanjima SOA-e u dodjeljivanju sigurnosne zapreke strancima/tražiteljima međunarodne zaštite koji borave u Hrvatskoj.
2. Pozivamo saborski Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost da provede direktan nadzor nad radom MUP-a i SOA-e temeljem nalaza ovog izvještaja i o istom u roku od 15 dana izvijesti javnost.
3. Pozivamo Hrvatski sabor da do kraja travnja 2017. imenuje kompetentno i nekompromitirano Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija kako bi sigurnosne službe napokon dobile građanski nadzor.
4. Tražimo da SOA poštuje odluku Visokog upravnog suda Us-10359/2011-7 od 12. lipnja 2014. kojom joj se nalaže da obrazlaže svoje ocjene o postojanju sigurnosne zapreke kod pojedine osobe.
5. Tražimo da MUP, sukladno Zakonu o sudovima, poštuje odluke Upravnog suda koji je prethodno poništio rješenje MUP-a nakon što je sud napravio uvid u SOA dosje i zaključio da se sigurnosna zapreka ne odgovara razlogu za neodobranje statusa¹⁰.
6. Tražimo da MUP uvrsti u trenutne izmjene Zakona o strancima i izmjenu čl. 5. (sukladno odlukama Ustavnog suda U-I-248/94 (U-I-406/1994, U-I-907/1994, U-I-418/1995 i U-I-206/92) kako bi se ukinula odredba koja SOA-i daje zakonsku mogućnost da bez obrazloženje donese odluku kojom se odbija ili prestaje boravak strancu iz razloga nacionalne sigurnosti.
7. Tražimo da se žurno izmjeni i odredba Zakona o sigurnosnim provjerama (čl. 41.) po kojoj SOA nije dužna dostaviti obrazloženje svoga mišljenja o postojanju ili nepostojanju sigurnosne zapreke za strance na način da se SOA-u obaveže da obrazloži svoje mišljene (također sukladno odlukama Ustavnog suda U-I-248/94 i U-I-206/92 kao i sa odlukom Visokog upravnog suda Us-10359/2011-7 od 12. lipnja 2014)
8. Pozivamo MUP da dokle god SOA ne obrazlaže svoja mišljenja o postojanju (sigurnosne) zapreke za stjecanje međunarodne zaštite ili statusa boravka u RH, ista mišljenja ne uzima u obzir.
9. Tražimo MUP da poštuje odredbe Zakona o strancima kao i Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti na način da precizno navede osnovu na temelju koje odbacuje zahtjev izbjeglica/stranaca kao što je to i navedeno u predmetnim Zakonima (načelna sigurnosna zapreka nije zakonska osnova za odbacivanje zahtjeva).
10. Pozivamo Državno odvjetništvo da temeljem nalaza ovog izvještaja poduzme radnje kako bi sankcioniralo odgovorne osobe za uočene nezakonitosti u postupanju državnih tijela.

¹⁰ Više o ovom slučaju vidi u Izvješću Pučke pravobraniteljice za 2016. godinu, str. 56-57.